

12 Eylül sonrası Türkiye'deki
rejiminin hukuk ~~kurumları~~ III
düzenini eleştirilen
bir rapor taslağında ~~bir~~ Bölüm III
bir bölüm

1

Yukarıdaki bölümlerde esas olarak olaylar ve konular temelinde Türkiye'de demokrasiye geçişten söz edilemeyeceğini açıklamaya çalıştık. ~~Ölçüt~~ ~~ama bize göre asıl önemli ölçüt bu somutlaşmış konu ve olaylar değildir. Bize göre esas ölçüt olan 12 Eylül'de birlik-~~ ~~te Türkiye'de oluşturulan ve kaldırılan hukuksal yapı ile getirilen düzenin niteliğidir.~~ Bu hukuksal yapı ~~var~~ ~~dukça~~ ve getirilen düzen sürdükçe Türkiyede ne demokrasiden, ne hukuk devletinden ve ne de insan haklarına saygıdan söz edilebilir.

Bizim bu görüşümüz bugün Türkiye'de ortak ~~g~~ savunulmakta olan b görüştür. Nitekim DSP Genel Başkanı bayan Rahşan ECEVİT, ~~Polis~~ yasası ile ilgili bir demecinde: "Sorun yeni yasalardan, tasarı- lardan kaynaklanmıyor. Sorun rejime yeni anayasayla biçilen kaftandan ve anayasanın arkasındaki devlet ve toplum anlayışında kaynaklanıyor. Bu devlet ve toplum anlayışının demokrasi ile ilgisi yoktur." (1) diyor. ~~Siyasetin~~ Siyasi yelpazenin sağ kanadındaki ~~görüşler~~ görüşler de farklı değildir. Eski Başbakanlardan Süleyman Demirel olsun, DYP'nin ~~En~~ yöneti- cileri olsun, yürürlükteki Anayasanın ve ~~yasaların~~ yasaların antidemokra- tik yapısını sürekli eleştirmekte ve değiştirilmesini istemek- tedirler.

Yalnızca siyaset yaşamında değil, bilim dünyasında, ~~daxbuxde~~ ~~da~~ ~~kuda~~ özellikle ~~Türk~~ hukukçular arasında/yürürlükteki 12 Eylül hukukunun Türkiye'de demokratik yaşamı engellediği kabul edilmekte ve ~~önosürülmekte~~ ~~dir~~. Türk Hukuk Kurumu tarafından 1984-85 yılları için yılın hukukçusu seçilen İstanbul Üniversit- si Hukuk Fakültesi Prof.'larından Lütfi DURAN, Cumhuriyet gazete- sinin bir sorusuna verdiği yanıtta şöyle diyor: "... Türkiye'ni demokrasiye dönüşünü sağlamak amacıyla Milli Güvenlik Konseyi'

Burada ise
12 Eylül'den
sonrası düzenlenmiş
hukuksal yapıyı
inceleyeceğiz

nin oluşturduğu bir Danışma Meclisi'ne hazırlatılan ve gerçekte Milli Güvenlik Konseyi'nin ortaya koyduğu 1982 Anayasa'sının; Batının demokratik ilkelerine genellikle uygun olmayan kurum kuruluş, kural ve usulleri içermekte (olmasıdır). Bu anayasa, demokrasinin ilk şartı olan sivil siyasi iktidarın Silahlı Kuvvetler karşısında üstünlüğünü sağlamamaktadır. Diğer taraftan getirilmek istenen demokratik düzenleme çoğulcu ve katılımcı değildir. (...) yürütmenin başı devlet başkanı, çok geniş yetkilerle donatılmış bir durumdadır. Bu da günümüz batı demokrasilerinin mekanmalarının işlemesine elverişli değildir. (...) Bu anayasayı, yani 1982 Anayasasını... düzeltmek pek kolay olmadığı için yeniden bir anayasa düzenlemek gerektiğine inanıyorum" (2).

Türkiye'de geçildiğinden söz edilen demokratik düzenin nasıl bir düzen olduğunu bir başka türk hukukçusunun, Av. Halik Çelenk'in, konumuza ilişkin yayımlanmış son kitabının başlığı çok kısa ve öz bir biçimde tanımlanmaktadır: "HUKUKSUZ DEMOKRASİ"...

Neden hukuksuz demokrasi ~~yaşadığımız~~ ?

~~Bir hukuk düzeni~~

~~Hukuk temel ilkesi bir ilkesi yasaların~~ Demokratik hukuk devletinde yasalar anayasaya aykırı olamaz. Yasamada özen gösteril bir hiyerarşi vardır. Yönergeler, tüzüklere, tüzükler, yasalara; yasalar, Anayasaya o da evrensel ve çağdaş ortak hukuk ilkeleri ne uygun olmak gerekir. 12 Eylül hukusal yapılanmasında ise bu temel kural bir kenara itilmiştir. Aslında böyle olması da bir bakıma doğaldır. Çünkü bu hukuksal yapıyı inşa eden erkın kendisi kaynağında sakat ve hukuk dışıdır. Silahlı Kuvvetler iç hizmet yönetmeliğine dayanarak, 12 Eylülde var olan anayasayı yürürlükten kaldırmış, seçilmiş yöneticileri erkten uzaklaştırarak kendisinin erkini silahlarının gölgesinde ilan etmiştir. İşte bu yönetim ki 12 Eylülle birlikte yeni bir hukuksal yapıyı oluşturarak, devleti yeniden biçimlendirmiş ve ~~nitelikli~~ ona yeni bir nitelik vermiştir. ~~Bunu yaparken birhasını çatıdan inşa~~

Bu yeniden biçimlenme ve nitelenme sürecinde sürecindeki ölçüt ise asla demokratik hukuk devleti ilkesi olmamıştır. Hukuk ilkelere olarak insanlığın sahip olduğu ^{ne kadar} değer ve ölçüt varsa tümü açıkca ve kabaca çiğnenmiştir. Böylece ortaya çıkan "yapıt", bir yandan halkımıza ve öte yandan uluslararası demokratik kamuoyuna "demokratik bir düzen" olarak sunulmuş ve kabul ettirilmek (benimsetilmek) istenmiştir. ~~Öz~~ Ne ki ~~bu~~ onun oluşum sürecine tanık olanlar, ^{bu şekilde} ~~ne kadar~~ hukuksal dayanaktan ve özden yoksun olarak yaratılmış bir "ucube" olduğuna ~~hiç~~ da tanık oldular. Bunun için de, "demokratik bir düzen" olarak isimlendirilip takdim edilen bu yapıya "hukuksuz demokrasi" ^{dediler.} ~~dediler.~~

~~110 yıldır demokratik bir anayasa yapma savaşımı~~
~~ülkemizde demokratik bir anayasa yapma savaşımı~~
~~zoruyla kabul ettirilerek istenen bu hukuksuz~~
~~demokrasiyi, onun anayasasını kararlılıkla ve cesaretle red~~
~~ettiler. Yeni bir anayasanın, demokratik bir yapı~~
~~yapılması için güçlerini birleştirip seslerini yükselterek~~
~~bir arayışın içine girdiler.~~

Legal ya da bugünkü "demokratik yapı" (!!!) içinde hâlâ illégal ^{politik} ~~olar~~ kimi siyasi partilerin, ^{ve demokrat} ~~ve demokrat~~/kişilerin dışında ~~var olan~~ ^{işçi} ~~işçi~~ sendikaları ve öteki kurum ve kuruluşlar, dernekler de yürürlükteki anayasayı antidemokratik ilan ederek yeni bir anayasanın yapılmasını isteme ^{ve} ~~bu yönde çalışmaya başladılar.~~ ^{başladılar.} Örneğin ülkenin en büyük işçi sendikaları konfederasyonu Türk-İş yazılı önerilerini açıkladı. Türk Hukuk Kurumu yeni anayasanın içeriği ve ^{değiştirme} ~~değiştirme~~ yollarını araştırarak bir soruşturma başlattı. Bütün bunların iki temel nedeni vardır.

Birincisi, demokrasilerde çifte standart olmaz ilkesinden kaynaklanıyor. 110 yıldır demokratik bir anayasa yapma savaşımı

Demokratik
 010-7111

4

veren halkımız kendisine ikinci sınıf bir halk işlemleri yapılmasını asla kabul etmemektedir. Türkiye demokratları da onun bu istemine sahip çıkarak layık olmadığı böylesi bir anayasayı; ~~varolan~~ demokratik yapılarda ~~ikinci sınıf~~ çağdaş kurum, kural ve usulleri içeren ve kıtamızın öteki halklarının/sahip oldukları gibi bir anayasa ile değiştirmek istemektedirler.

İkinci olarak, bu anayasa bu haliyle devam ettiği takdirde, ⁶dün Türkiye hakkında Konsey'e şikayette bulunan 5 ülkenin ve uluslararası demokratik kamuoyunun ~~şikayeti~~ saptadığı, (yukarıda örneklediğimiz üzere, ~~ezildiği~~ ^{ezildiği} tüm insan hakları ihlalleri devam edecektir. Çünkü onların kaynağı işte bu anayasadır. Öyleyse mücadele ~~asıl düşmana, demokrasinin~~ türkiyede demokrasiye geçişin önünde duran gerçek engelle karşı verilmelidir; onun gölgesine, ~~bu~~ görüntü ve sonuçlarına karşı değil. Gerçekten bu yapı ve onun zarfı olan şu anayasa var oldukça dünden yarına demokrasi yönünde en ufak bir değişiklik olmayacaktır. Gene insanlar; her zaman kapılarını sütçünün değil ama gizli polislerin çalacağı endişesi içinde olacaklardır. Çalınan kapılarını açtıklarında da işkencehanelerin kapısını açmış olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaya devam edeceklerdir. Yazdıkları yazıdan; konuştukları ~~sözden~~; üyesi oldukları dernekten, sendikadan partiden ve hatta meslek örgütünden (son tabiipler Odası davası gibi) dolayı suçlanacaklardır. Haksız ve temelsiz davalar açılacak ve bu davalarda onlarca yıllık hapis cezalarıyla cezalandırılacaklardır. En temel demokratik haklarını kullanmaktan yasaklı, ~~bu~~ daha da kötüsü endişeli olacaklardır. ~~Bu~~ geçenlerde ~~bu~~ Newyork'ta genel kurul toplantısını yapan uluslararası Pen kulübü de ~~bu~~ aynı ~~bu~~ saptamayı yaptı. ~~Amerikan~~ Bunun için de ABD ve Federal Alman Pen Kulüpleri Genel Kurula verdikleri bir önergede; ^{Türk PEN kulübü} uluslararası örgütlere üye olunmasını yasaklayan yasa nedeniyle kendi kendini fesh etmek zorunda kalan ~~Türk PEN kulübünün~~ varolan yasal durum karşısında yeniden kurulması ~~olanağı~~ bulunmadığından

~~Türk PEN Kulübünün kurulmasını istemişlerdir.~~

maktadır diyerek, yurt dışında bir TÜRK PEN Kulübü kurulmasını olanaklarının araştırılmasını istemişlerdir.

Büyük

Yürürlükteki anayasa ile sınırları çizilen o sözde demokratik düzenin niteliği; içerdiği kurum, kuruluş ve usullerin oluşturduğu, ^{ve ne olacak,} ~~halkımıza~~ halkımıza layık görülme istenen bu yapı (bu arazi yalnızca hakkımız olan hürriyetleri değil, ama "dostane çözüm"ün ^{ve keslediği} ~~öngördüğü~~ öngörmek istediği/umutları da zehirleyecek, ~~ve~~ boğacak ~~bir~~ ve yok edecek bir zehirli ~~tarla~~ tarla yaratmıştır.

Askeri

12 Eylülde üniformasıyla erki eline alan ordu, ~~halkın~~ yaratığı bu yapıyla özgürlükleri ve demokrasiyi ezen eline kadife bir eldiven ~~geçirmiştir~~ geçirmiştir. Erki sivil demokratik bir yönetime bırakıp gitmemiş, bırakıyor ve gidiyor gibi yapmıştır. ~~Sıkıyönetim kaldırıldı~~ Sıkıyönetim kaldırılırken, yerine olağanüstü yönetim ve onun yerine de polis yasa ~~sında~~ sında kimi yönleri somutlaşan polis devletini koymuştur. Avrupa Konseyi çevrelerinde özellikle tanınan bir türk diplomatı olan, bay Semih GUNVER, polis yasası nedeniyle yayımlandığı bir makalesinde şu görüşleri dilegetirmektedir: "Bugün, ... bu yasa ile 15. maddenin saptadığı müsamaha sınırları(AİHS kast diyor) aşılmaktadır. Belki bu sayede Türkiye'deki sıkıyönetim uygulaması kısa sürede sona erecektir. Fakat ~~halkın~~ ~~askeri~~ (...) askeri ~~yönetim~~ idarenin yerini bu defa sürekli şekilde, insan hakları sözleşmesinin koruduğu insan haklarını her an ihlal edebilmesi ihtimali bulunan bir polis kontrol ve baskı sistemi alacaktır. (...) İçer ve dışarda sorulan soru şudur: Türkiye'nin, istikrar, güven ve huzurunun sağlanması için, ordunun kontrolündeki sıkıyönetim il

daimi bir baskı rejimi yaratabilecek olan polis devleti şekillerinden başka seçeneği yok mudur ? "

Bu sorunun yanıtı kuşkusuz, kendi içinde verilmiş bulunuyor. O da, bu seçeneğin, ~~gerçekten~~ insan haklarına saygılı çağdaş ve gerçek bir demokrasi olacaktır. Böyle bir demokrasiye ise bu anayasal yapıyla geçilmesi olanaklı değildir. Dahası, onun ~~xxxx~~ ~~xxxx~~ yaratıcıları ve savunucularının da aslında böyle bir geçiş istekleri yoktur. Bunun kanıtı ^{DBU} Evren ve ¹⁹⁸⁴ Özal'ın konuşmalarında açıklıkla ve rahatlıkla ~~bulunmaktadır~~ bulunmaktadır. Nitekim çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarda Evren, bu anayasada delik açtırmayacağını vurgulamıştır. ~~Uluslararası Dostane Çözüm~~

~~anlaşmasında öngörülen ~~xxxx~~ insan haklarına uyulmasının denetlenmesine ilişkin usul açısından bu sözler özel bir önem taşımaktadır. Çünkü, ~~xxxxxxx~~ dostane çözüm'de bu denetleme Anayasada öngörülen Devlet Denetleme Kurulu kanalıyla yapılmasını taraflar kabul etmiş bulunuyorlar. Ne ki, unutulmuş iki önemli nokta var. Birincisi, yukarıdan beri ve daha Danışma Meclisinde tasarı olarak verildiğinden beri/bu anayasanın ~~xxx~~ kendisinin insan hakları ihlallerinin kaynağı olduğudur. İkincisi ise ~~DDK üyeleri xxxxxx~~ DDK başkanı dahil tüm üyeleri doğrudan Evren tarafından atanmış kişilerden oluşan bir kurumdur. Bu Kurulun ~~metni~~ içeriğine Silahlı Kuvvetler ve ne de Yargı Organı girmektedir. Böyle olunca bu kurul eliyle dostane çözüm çerçevesinde arzu edilen ve beklenen denetlenmenin nasıl yapılacağı sorusu yahıtsız kalmaktadır.~~

~~xxxxxxx~~
Dostane Çözüm kararnamesinde sıkıyönetimin 18 ay içinde kaldırılacağına ilişkin Başbakan Turgut ÖZAL'ın bir demecine özel olarak ~~bu~~ yollama yapılmaktadır. Bu ~~xxxxxxx~~ yollama bize ^{viçer de ma} var olan hukuksal yapıyla insan hakları ihlallerinin kalıcılaştırılmış olduğu savlarımızı kanıtlayarak sözlerimizi noktalamaya ^{viçer de ma} nağı vermektedir. Sıkıyönetimin kaldıracağından söz eden Başbakan

onun yerine insan haklarına saygılı demokratik bir rejimin konulacağından söz etmiyor. Tam da tersine Özal'ın gerçek niyeti ~~Parlamentoda polis yasasının çıkarılması için yaptığı~~ ve Türkiyenin geleceği Onun Parlamentoda yaptığı şu konuşmasında ~~ayrı~~ yansımaktadır:

" Sıkıyönetimi mümkün olan en kısa sürede kaldırmak mecburiyetindeyiz. Askerler sıkıyönetimle değil memleket müdafaası ile ilgilenmelidirler. Bunu sağlamak için biz Polis vazife ve Selahiye leri Kanunu'nu çıkarmak zorundayız. Polise bu yetkileri vermezsek, sıkıyönetimi en kısa zaman da yeniden buyur etmek zorunda kalırız. Onun iç bu kanunu çıkartacağız".

Ve bu kanunu Özal yönetimi çıkarttı. §

Şimdi biz Sayın Büyük Elçi Semih Ünver'in serusunu hep birlikt yineliyoruz:

" Türkiye'nin, istikrar, güven ve huzurunun sağlanması için, ordunun kontrolündeki sıkıyönetim ile daimi bir baskı rejimi yaratabilecek olan Polis devleti şekillerinden başka seçeneği yok mudur? "

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAMA MERKEZİ